



Potek obravnave osnutka zakona o združenem delu in uresničevanje njegove vsebine v konkretni organizaciji

Razprave o osnutku zakona o združenem delu, ki so potekale v Gradisu v letošnjem letu, so dokazale, da postaja upravljanje v naši družbi resnično last delavca, saj so pristopi k obravnavanju osnutka in množičnost tistih, ki so o njem razpravljali presegli vse dosedanje izkušnje. Ne samo to, da se je večina naših delavcev udeleževala razlag osnutka, ampak je predvsem pomembno dejstvo, da jih je velik del tudi aktivno sodelovalo v razpravi, večje število pripomb, ki so se izkristalizirale v razpravah, so tehtne in utemeljene.

Področje, ki je nekako najbolj pritegnilo zaposlene v razpravo, so prav gotovo dohodkovni odnosi in nato samoupravna organiziranost v združenem delu. Po temeljitem pretehtavanju določil v osnutku in primerjav z našo organiziranostjo v delovni organizaciji smo lahko ugotovili, da smo dosedaj pravilno gradili samoupravne odnose, vendar delo na tem področju še ni končano, četudi so razprave o osnutku več ali manj že opravljene. Našo ureditev bo treba nenehno dograjevati z novimi rešitvami, ki se bodo pokazale med delom že po sprejetju zakona o združenem delu in jih preverjene priključiti zakonu kot amandmaje. Samoupravno organiziranost torej z zakonom nismo že zgradili, ampak smo ji le postavili trdne temelje, na katerih bomo z udeležbo vseh delavcev v združenem delu lahko postavili trden samoupravnisistem naše družbe.

Kje smo začeli?

V celotni delovni organizaciji je bila izvedena organizacija razprav o osnutku zakona o združenem delu pod vodstvom sindikalne organizacije v GIP GRADIS. Pripravljen je bil naslednji program po fazah:

- organizirati seminar o vsebini zakona, na katerem naj bi bili predstavniki vsake TOZD in sicer vodilni kader in predstavniki družbenopolitičnih organizacij ter samoupravnih organov. Seminar je bil opravljen v dveh dneh z udeležbo 120 predstavnikov (1. in 2. junija 1976);

- po opravljenem seminarju so bile organizirane že razprave po posameznih TOZD, imenovani so bili posebni operativni odbori, ki imajo konkretne programe javnih razprav in so jih v nekaterih TOZD že pričeli izvajati na zborih. Konferenca OOS GIP GRADIS je na svoji seji 15. 6. 1976 ugotovila, da tečejo razprave v redu in da konkretni poseg predstvedstva konference OOS GIP GRADIS ni potreben.

Priprave na organiziranje temeljnih organizacij združenega dela že v letu 1971

Organiziranje temeljnih organizacij združenega dela v GIP GRADIS se je pričelo v letu 1971 — decembra meseca, ko je bil napravljen poseben program s strani konference osnovnih organizacij, ZK v podjetju in sindikalne organizacije. Izdelana so bila stališča in smernice za izvedbo organiziranja temeljnih organizacij združenega dela. Za boljše izpeljavo priprav je bila za GIP GRADIS posebej imenovana skupina za vodenje razgovorov, ki jo je imenovala komisija za družbeno ekonomske odnose in ekonomsko politiko pri CK ZK Slovenije. GIP GRADIS je bil med 12 izbranimi podjetji v Sloveniji.

Pri organiziranju TOZD smo izhajali iz analize obstoječega stanja in ugotovili, kateri deli imajo pogoje, da se delavci v njih organizirajo kot

temeljna organizacija združenega dela. Ugotovljeno je bilo tudi dejstvo, da morajo po organiziranju prevzeti temeljne organizacije združenega dela obveznosti do družbene skupnosti glede upravljanja s sredstvi družbene lastnine. Ureditev ekonomskih razmerij med deli delovne organizacije, ki se organizirajo kot temeljna organizacija združenega dela, je bilo opravljeno s sporazumom in so bila vsa sredstva razporejena v upravljanje na novo organiziranim temeljnim organizacijam združenega dela. Pri tem je bilo upoštevano temeljno načelo, da se s porazdelitvijo sredstev in obveznosti ne more onemogočiti nadaljnje delo temeljne organizacije združenega dela po konstituiranju. Zato se je sporazumom sprejel princip razporeditve sredstev na podlagi večletnega pregleda o doseganju dohodka in vlaganja v poslovna sredstva za tiste dele, ki se organizirajo kot temeljna organizacija združenega dela.

Ustanovili smo interno banko

Sprejeta je bila tudi koncentracija sredstev na enem žiro računu, vendar s hkratno ustanovitvijo interne banke, kot instrumenta za preprečevanje prelivanja dohodka oz. sredstev iz dohodka temeljne organizacije združenega dela. S tem se je povečala finančna moč pri doslednem uresničevanju pravice do neodtujljivosti ustvarjenega dohodka v temeljni organizaciji združenega dela. Samoupravni sporazum o združevanju temeljnih organizacij združenega dela v GIP GRADIS je bil sklenjen v aprilu 1973. Naknadno so bile sprejete tudi dopolnitve in spremembe glede na uveljavitev zakonov, ki izhajajo iz določil Ustave.

Z analizo organiziranosti temeljne organizacije združenega dela s primerjavo določil o osnutku zakona o združenem delu je ugotovljeno, da so sedanje temeljne organizacije pravilno organizirane, kajti vsaka za sebe predstavlja del delovne celote, rezultat njihovega skupnega dela delavcev v tej celoti se lahko samostojno izrazi kot vrednost

v delovni organizaciji in na trgu, glede na število zaposlenih v posamezni temeljni organizaciji združenega dela pa je zagotovljeno delavcem, da uresničujejo svoje družbeno-ekonomske in samoupravne pravice.

Temeljne organizacije združenega dela samostojno gospodarijo z dohodkom, ki ga dosežejo pri svojem poslovanju, urejajo samostojno medsebojna razmerja pri delu, rešujejo v celoti odnose družbene reprodukcije, kar zadeva sredstva, s katerimi upravljajo in prek delegatov v delavskem svetu podjetja enakopravno urejajo medsebojne odnose, ki zadevajo skupne cilje in smotre.

Delavci v temeljni organizaciji združenega dela neposredno rešujejo medsebojna razmerja v združenem delu s svojimi sporazumi. Kar zadeva sporazum o osnovah delitve osebnega dohodka, so premalo upoštevana načela, da je višina osebnega dohodka odvisna od rezultata doseženega z združevanjem dela in sredstev od skupnega dela in poslovanja temeljne organizacije združenega dela. Prav tako so merila premalo spodbudna glede na to, da bi osnove in merila morale zagotoviti delavcem v temeljni organizaciji združenega dela njihove osebne dohodke glede na prispevek k delu, glede na povečanje dohodka temeljne organizacije združenega dela, ki je bil dosežen z upravljanjem in gospodarjenjem s sredstvi v temeljni organizaciji združenega dela in z odločanjem o poslovanju temeljne organizacije združenega dela, kakor tudi delovne organizacije, v kateri je temeljna organizacija združenega dela.

Medsebojna razmerja med delovno skupnostjo. Skupne službe za opravljanje del skupnega pomena so urejena s posebnim samoupravnim sporazumom o medsebojnih pravicah in obveznostih ter odgovornostih te delovne skupnosti. Ugotovljeno je, da je organizirana delovna skupnost za opravljanje del skupnega pomena in sicer za tista dela, ki spadajo v smislu osnutka zakona o združenem delu med tako vrsto del glede na naravo, da za njih ni mogoče organizirati temeljno organizacijo združenega dela. Predvsem gre za dela, ki se tičejo knjigovodstva in evidence, pripravljanje in obdelava gradiva pravno strokovne narave, administrativna dela, plansko-analitična dela, dela v zvezi s komercialnimi posli, strokovna dela glede na študije, raziskave in na pripravo dela.

Neomejena solidarna odgovornost med temeljnimi organizacijami

Medsebojni ekonomski odnosi med temeljnimi organizacijami združenega dela so urejeni s samoupravnim sporazumom o združevanju v GIP GRADIS. Glede odgovornosti je sprejeta med temeljnimi organizacijami združenega dela neomejena solidarna odgovornost. Pridobivanje dohodka v temeljni organizaciji združenega dela zavira predvsem na prodaji proizvodov in storitev na domačem in zunanjem trgu, kakor tudi v okviru delovne organizacije. Zaradi uresničevanja določenih skupnih interesov in povezovanja posameznih faz pri graditvi objektov je organizirana skupnost

temeljnih organizacij združenega dela v okviru GIP GRADIS, zaradi izkoriščanja kapacitet strojno prometnega obrata, ki upravlja s stroji težke in srednje gradbene mehanizacije ter s transportnimi sredstvi. O tem je sklenjen poseben samoupralni sporazum o združitvi temeljnih organizacij združenega dela v skupnost za koriščenje strojev gradbene mehanizacije. S tem sporazumom se ureja skupno načrtovanje pri investiranju v gradbene stroje in medsebojni ekonomski odnosi, ki se nanašajo na skupno določanje interne cene in skupno prevzemanje skupnega rizika, kolikor bi prišlo pri poslovanju z upravljanjem s stroji in transportnimi sredstvi do negativnih rezultatov. Medsebojni odnosi pri opravljanju storitev so urejeni še z dodatnim poslovnikom, ki ureja način uporabe strojev.

Pri medsebojnem poslovanju temeljnih organizacij združenega dela se uveljavljajo predvsem tržni odnosi. Zaradi boljših učinkov bo vsekakor potrebno vpeljati sisteme udeležbe več temeljnih organizacij združenega dela pri skupnem ustvarjanju dohodka s tem, da bi se združevalo delo in sredstva. Lahko bi se medsebojno povezovala posamezne faze graditve objekta in izvajalci teh faz do končne predaje objekta naročniku s tem, da bi bili vsi udeleženci pri delu sorazmerno udeleženi pri ustvarjenem dohodku.

Vsaka temeljna organizacija združenega dela ima svoj delavski svet razen dveh, ki imajo manjše število članov kolektiva in rešujejo vse zadeve na zbiorih delavcev.

Skladno z določili statuta posamezne temeljne organizacije združenega dela so delegati izvoljeni iz vsakega dela temeljne organizacije združenega dela in je s tem to tudi skladno z določilom osnutka zakona o združenem delu. Pri kandidiranju kandidatov pa je večkrat premalo upoštevan socialni vidik. Delo delegatov v delavskem svetu TOZD ni takšno, da bi se pred vsakim zasedanjem oz. sklepanjem o določenih zadevah predhodno prepričali o mnenju svojih volivcev. Zato se je več ali manj odločalo na podlagi lastnega spoznanja.

Na nivoju delovne organizacije deluje skupni organ upravljanja — delavski svet podjetja. Sestavljajo ga delegati temeljnih organizacij združenega dela in delovne skupnosti skupne službe iz enakega števila.

Delavski sveti temeljnih organizacij združenega dela so imenovali svoje izvršilne organe kot komisije za določena področja, kakor so jih predvideli v svojih statutih. Izvršilne funkcije, ki jih imajo komisije delavskih svetov temeljnih organizacij združenega dela, so usklajene z ustavo prav tako tudi z osnutkom zakona o združenem delu. Delovanje teh komisij pa ima včasih takšen način, da prihaja zaradi njihove večje aktivnosti do pasivnosti pri sprejemanju odločitev delegatov delavskega sveta TOZD. To ima za posledico, da se premalo uveljavljajo načela neposrednega upravljanja in se preveč prenaša odgovornost pri ustvarjanju in delitvi dohodka na izvršilne organe, namesto da bi o tem odločali delavci preko delegatov delavskega sveta temeljne organizacije združenega dela ali neposredno.

Delavski svet delovne organizacije je prav tako imenoval svoje izvršilne organe — odbore, za razna področja. Kar je omenjeno v zvezi z delovanjem delegatov v delavskem svetu TOZD in članov izvršilnih organov delavskega sveta TOZD, velja tudi za delegate v delavskem svetu podjetja oz. za člane izvršilnih organov delavskega sveta podjetja.

Povezujemo se tudi zunaj delovne organizacije

Zaradi interesov za uspešnejše poslovanje se je temeljna organizacija združenega dela Lesno industrijski obrat Škofja Loka združila v SOZD Gorenjsko lesno gospodarstvo. V zaključni fazi je integracija kapacitet na področju gradnje avtocest, objektov, hidroenergetskih objektov in drugih objektov za prenos energije, kakor tudi proizvodnja separacij in opreme za proizvodnjo gradbenih

materialov, asfaltnih baz in betonarn. Te kapacitete bi se združile s podjetji Slovenija ceste, Gradisa in Primorja Ajdovščina v SOZD — GAST. Razprave o združitvi potekajo že dalj časa, in je sedaj že izdelan samoupravni sporazum o združitvi, v katerem so dopolnila na prvi osnutek, ki je bil že delno v razpravi, pri GIP GRADIS pa so se delavci že odločili na zborih o tej združitvi.

V letu 1975 se je priključilo GRADIS podjetje GRADNJE PTUJ iz Ptuja in se organiziralo kot temeljna organizacija združenega dela.

Razna priporočila, ki se nanašajo na pobudo, da bi posamezne že obstoječe temeljne organizacije združenega dela delili na več TOZD, so bila že obravnavana. Glede na določila osnutka zakona o združenem delu v zvezi z organiziranjem temeljnih organizacij združenega dela bo potrebno v tej zvezi izdelati bolj podrobne analize o utemeljenosti predlaganih rešitev in na ta način dejansko ugotoviti ali imajo posamezni deli pogoje, da bi se organizirali v več temeljnih organizacij združenega dela.

Srednjeročni plan delovne organizacije oziroma temeljne organizacije združenega dela od leta 1976 do 1980

Temeljne organizacije združenega dela so sprejele svoje plane za leto 1976 in smernice za srednjeročni plan 1976 — 1980

Smernice za srednjeročni plan temeljne organizacije združenega dela zajemajo predvidene podatke glede strukture proizvodnje za preteklo obdobje in za obdobje srednjeročnega plana, ki se predvideva. Poleg tega je poudarek na analizi situacije na trgu, kar se usklajuje s programom razvoja vseh temeljnih organizacij združenega dela na skupnih osnovah in postavljenih ciljih za ta razvoj. Na podlagi analize poslovanja za preteklo obdobje so se določile smernice za plansko obdobje glede celotnega dohodka in njegove delitve, glede sredstev in kadrov ter glede predvidevanja za doseganje učinkovitosti po osnovnih pokazalnikih, kot so rentabilnost, ekonomičnost in produktivnost. Poleg ekonomskega planiranja se je v smernicah predvidelo tudi planiranje zagotovitve izboljšanja standarda in rekreacije, s čimer je bil upoštevan tudi socialni vidik planiranja. Glede na to, da samoupravne interesne skupnosti in druge družbenopolitične skupnosti še niso predložile predlogov elementov za sklepanje samoupravnih sporazumov o osnovah planov teh skupnosti za srednjeročno razdobje, se prostorski vidik v planu temeljne organizacije združenega dela oz. delovne organizacije ni mogel dosti upoštevati. Upoštevane

so bile samo obveznosti do skupne in splošne porabe.

Posebej je v smernicah predvideno medsebojno dohodkovno razmerje med posameznimi temeljnimi organizacijami združenega dela in se priporoča skupno prevzemanje del tako, da posamezne temeljne organizacije združenega dela skupno prevzemajo izvedbo posameznih nalog s hkratno obveznostjo do skupnega rizika in udeležbo pri dohodku, ki se bo dosegel z združevanjem dela in sredstev.

Pomembno vprašanje je vprašanje materialne osnove temeljne organizacije združenega dela in sicer z vlaganjem v osnovna in obratna sredstva. Pri tem se bodo merila odločanja o naložbah, upoštevani kriteriji uspešnosti in razvojni cilji, ki so bili skupno sprejeti s sporazumom o osnovah plana za srednjeročno razdobje v GIP GRADIS.

S smernicami za sestavo plana temeljne organizacije za srednjeročno obdobje so postavljeni tudi cilji glede politike nagrajevanja in zagotovitve standarda delavcev.

Do boljšega gospodarjenja s temeljitim planiranjem

Delavci v temeljni organizaciji združenega dela so v času od 10. 5. do 15. 5. 1976 sprejeli na

zbiorih elemente za sklepanje samoupravnega sporazuma o osnovah plana delovne organizacije GIP GRADIS. Z elementi za sklenitev samoupravnega sporazuma o osnovah plana delovne organizacije so se izdelale osnove za sklenitev sporazuma o osnovah plana, na podlagi katerega bo sprejet srednjeročni plan delovne organizacije predvidoma v roku do 20. julija 1976. Sklenjen je že bil samoupravni sporazum o osnovah plana delovne organizacije na podlagi prej omenjenih elementov, kateri sporazum so sprejeli delavski sveti TOZD. S srednjeročnim planom delovne organizacije, ki bo sestavljen na osnovi osnov iz omenjenega samoupravnega sporazuma, bodo temeljne organizacije združenega dela uresničile svoje skupne cilje glede zagotovitve stabilnosti poslovanja, preskrbe osnovnih surovin in zagotovitve skupnih naložb za izboljšanje družbenega standarda delavcev. Poleg tega se je predvidevalo za srednjeročno obdobje zagotovitev sredstev za delovanje skupnih služb v zvezi z uvajanjem avtomatske obdelave podatkov in drugih potreb, ki so namenjene za skupne naloge, ki jih opravljajo strokovne službe.

S sporazumom o osnovah plana delovne organizacije so določeni cilji, kot skupni za vse

TOZD in se nanašajo na predvidene stopnje rasti, na elemente celotnega dohodka in dohodka glede na letno naraščanje, predvideno rast produktivnosti v primerjavi s stanjem v gradbeništvu in končno še predvideno strukturo dejavnosti, ki bo predvidoma opravljena v tem srednjeročnem razdobju. S sporazumom so se določile konkretne naloge in ovrednotili predvideni cilji in bodo tako dogovorjeni elementi konkretizirani v srednjeročnem planu delovne organizacije GIP GRADIS.

Elemente za sklepanje samoupravnih sporazumov o osnovah planov samoupravnih interesnih skupnosti in družbenopolitičnih skupnosti temeljne organizacije združenega dela še niso obravnavale, ker jih še te skupnosti niso predložile.

Glede na to, da je potrebno upoštevati načelo kontinuiranega planiranja, je predvideno stalno spremljanje uresnitve predvidevanj po srednjeročnem planu. To bo predvsem opravljeno na način avtomatske obdelave podatkov in na tej podlagi bodo organi upravljanja v temeljnih organizacijah združenega dela lahko spremljali določene ukrepe in predloge glede spreminjanja posameznih nalog, skladno s pogoji tržišča in drugimi pogoji poslovanja.

Akcijski program stabilizacije

V zvezi s stabilizacijo je bil izdelan v začetku leta 1973 akcijski program stabilizacije. V njem so obdelana razna področja: področje cen, investicij, likvidnosti, delitve osebnih dohodkov in področje

zaposlovanja. Na ta način se je vsaka temeljna organizacija združenega dela za sebe opredelila in predvidela ukrepe za doseg ciljev.

Kadrovska politika

Glede na vprašanje kadrov je ugotovljeno, da bo v bližnji prihodnosti potrebno nadomestiti predvsem določene število vodilnih kadrov, za-

radi upokojitve. V tej zvezi je bilo že izvršeno planiranje in sprejetje določene naloge v posameznih temeljnih organizacijah združenega dela.

Neposredne naloge za uresničevanje zakona o združenem delu

1. Obveščanje vseh delavcev o osnutku, zbiranju pripomb in predlogov

a) Sekretarji OOK in direktorji TOZD in skup. služb in OZD skličejo politični aktiv po 4 točkah Poročila do 14. julija 1976 in v mesecu septembru 1976.

b) Izvedba razprav o zakonu na zbiorih delavcev: skličejo operativni odbori TOZD in skup. služb v pristojnosti članov ZK in pod vodstvom sindikata v času od 15. 6. do 15. 9. 1976.

c) Operativni odbori, sekretarji OOK in pred. OOS napišejo pripombe in predloge s posvetovanj

in zborov in jih dostavijo do 20. 9. 1976 predsedstvu konference OOS in Svetu ZK.

d) OOS in Svet ZK sestavita zaključke do 15. 10. 1976.

2. Srednjeročni plani

— elementi o samoup. sporazumih o osnovah plana

— samouprav. sporazum o osnovah plana delovne organizacije

— srednjeročni plan TOZD

— srednjeročni plan delovne organizacije

a) Elemente o samoupravnih sporazumih o osnovah plana so TOZD in sk. službe potrdile na zborih delavcev, razen TOZD Celje.

b) Samoupravni sporazum o osnovah plana del. organizacije so TOZD in skup. službe potrdili na zborih delavcev razen TOZD Celje, ki predlaga spremembo.

Problem bo obravnaval politični aktiv GIP Gradisa na tem posvetovanju in bo predložil način kako doseči uskladitev.

c) Srednjeročni plani TOZD in skup. služb.

Vodstva TOZD in skupnih služb morajo poskrbeti, da bodo izpolnjeni formularji z navodili in dovršen tekstualni del plana razvoja TOZD in skup. služb do 8. julija 1976 in da bo plan razvoja obravnaval in sprejel delavski svet.

APS in odbor za načrtovanje skličeta odbor in člane komisij TOZD in skup. služb do 12. 7. 1976.

d) Srednjeročni plan delovne organizacije.

Na osnovi zbranih planov TOZD in skup. služb bo analitsko-planska služba napravila predlog srednjeročnega plana delovne organizacije in ga posredovala delavskemu svetu podjetja do 15. 7. 1976.

Sklic delav. sveta podjetja predvidoma 25. 7. 1976.

3. Izvajanje programa stabilizacije

ZK, sind. organizacija in komisija za del. kontrolo vršijo kontrolo izvajanja programa stabilizacije na TOZD in skupnih službah najmanj enkrat v dveh mesecih do konca leta, na osnovi poročil imenovanih komisij.

4. Kadrovska politika

Formiranje komisije za kadre pri svetu ZK delovne organizacije do 15. 9. 1976, in sklic komisije do 30. 9. 1976.

Sprejetje programa dela komisije do 15. 10. 1976 in začetek izvajanja petletnega programa z zasledovanjem delovanja komisij pri TOZD skup. službah in izvajanjem programa kadr. politike delovne organizacije GIP Gradis.

Potek in ocena razprave o osnutku zakona o združenem delu

Aktivnost v pripravi in izvedbi razprave o osnutku zakona o združenem delu se je v Gradisu pričela z ožjim posvetom dne 7. aprila 1976, na katerem je bil dogovorjen okvirni program priprave in izvedbe razprav. Na osnovi tega predloga je predsedstvo konference OOS na skupni seji s svetom ZK sprejelo konkretni program razprave. Program je obsegal naslednje faze:

a) pripravi se dvodnevni seminar. Na seminarju so sodelovali predsedniki osnovnih organizacij sindikata, sekretarji OO ZK, direktorji TOZD in strokovnih služb, predsednik DSP in predsedniki kolektivnih izvršilnih organov delavskega sveta podjetja. Poprečno je bilo na seminarju iz vsake TOZD prisotnih po 5 predstavnikov. Ti so predstavljali tako imenovani predavateljski aktiv, ki je vsebino zakona tolmačil v temeljnih organizacijah.

Za razlago na tem seminarju je bil predhodno imenovan poseben aktiv za tolmačenje posameznih delov zakona in sicer:

— družbenoekonomski odnosi — tov. Uhan Stane

— upravljanje z družbenimi sredstvi — tov. Marc-Kloboves Milka

— samoupravno organiziranje — tov. Zupančič Rajko

— uresničevanje samoupravljanja — tov. Koletto Vinko

— delavska kontrola, samoupravno sporazumevanje, družbeno dogovarjanje, odgovornost — tov. Križaj Miomir

— vloga sindikata — tov. Raušl Janez

— informiranje, medsebojni odnosi — tov. Cepuš Lojze;

b) v temeljnih organizacijah so imenovali posebne odbore za vodenje javne razprave, ki so koordinirali celotno aktivnost v temeljnih organizacijah;

c) v zaključni fazi je potrebno izdelati ocene razprav v temeljnih organizacijah ter na osnovi teh ocen in analiz samoupravnih razmer začrtati smeri nadaljnje aktivnosti v izvajanju zakona o združenem delu.

V celotni aktivnosti pri organiziranju in vodenju razprave o osnutku zakona o združenem delu smo zasledovali predvsem dva cilja:

— doseči najširšo seznanjenost delavcev v vseh temeljnih organizacijah z osnutkom zakona o združenem delu, spodbuditi kar najbolj množično in organizirano obravnavanje osnutka ter sočasno

— opraviti kritično oceno samoupravnih razmer v sleherni temeljni organizaciji v luči predlaganih zakonskih rešitev ter se dogovoriti za odpravo pomanjkljivosti v uresničevanju vsebine ustave in samoupravni organiziranosti.

V konkretni razpravi smo postavljene cilje različno uspešno dosegli. Iz spodnjega pregleda razprav v posameznih temeljnih organizacijah lahko sklepamo, da je v prvem primeru uspeh večji, med-

tem ko smo bili pri ugotavljanju konkretnih samoupravnih razmer in iskanju novih rešitev v smislu osnutka zakona o združenem delu manj dosledni.

Razprava v TOZD:

GRADBENA ENOTA Maribor:

Pred razpravo na zborih delavcev so o osnutku razpravljali na sestanku IO OOS, DS, razširjenem sestanku družbenopolitičnih organizacij v TOZD ter na sestanku sindikalnih poverjenikov in organizatorjev proizvodnje v obratih na Pobrežju. Na zborih so od skupno zaposlenih 1053 o osnutku razpravljali:

— v obratih na Pobrežju	21. 6. 1976	(prisotnih 99 delavcev)
— v obratih na Studencih	22. 6. 1976	(prisotnih 97 delavcev)
— uprava	22. 6. 1976	(prisotnih 27 delavcev)
— gradbišče Ruše	23. 6. 1976	(prisotnih 41 delavcev)
— gradbišče Sladki vrh	23. 6. 1976	(prisotnih 102 delavca)
— gradbišče Ptuj	24. 6. 1976	(prisotnih 78 delavcev)
— gradbišče Impol	24. 6. 1976	(prisotnih 13 delavcev)
— gradbišče Krško	24. 6. 1976	(prisotnih 160 delavcev)
— gradbišče Portorož	25. 6. 1976	(prisotnih 120 delavcev)

O rezultatih razprave in o konkretnih nalogah nameravajo še razpravljati na sejah družbenopolitičnih organizacij. Če bo to nakazovala potreba, bodo razpravljali še na zborih delavcev.

GRADBENA ENOTA NIZKE GRADNJE, Maribor:

Pred zaključno razpravo na zborih so o osnutku zakona razpravljali na aktivu družbenopolitičnih organizacij. Prav tako so vodili razpravo po manjših skupinah (15 delavcev). Na zborih so o osnutku razpravljali od skupno 534 zaposlenih naslednji:

— gradbišče Fala	20. 6. 1976	48 prisotnih
— gradbišče Škedenj	23. 6. 1976	49 prisotnih
— gradbišče Formin	24. 6. 1976	167 prisotnih
— uprava	1. 7. 1976	27 prisotnih
— baza Pobrežje	30. 6. 1976	52 prisotnih
— gradbišče Markovci	29. 6. 1976	107 prisotnih

V razpravah so največ poudarka dajali družbenoekonomskim odnosom v TOZD, delovni organizaciji in družbenopolitični skupnosti, delegatskemu sistemu, delovnim razmerjem ter vlogi sindikata v samoupravljanju.

katerem je bilo prisotnih 19 delavcev (8 njihovih delavcev ima svoja stalna delovna mesta v Ljubljani ter so ti o osnutku zakona razpravljali ločeno).

KOVINSKI OBRATI Maribor:

Uvodno razpravo so imeli na skupnem sestanku družbenopolitičnih organizacij, kjer so sprejeli tudi program nadaljnje aktivnosti. Ta je obsegal v prvem delu razprave v manjših skupinah (3 skupine po 70 delavcev) ter v drugem delu zaključno razpravo na zboru, na katerem je bilo prisotnih 230 delavcev.

Na razširjeni seji družbenopolitičnih organizacij nameravajo še napraviti oceno o poteku in vsebini razprave.

BIRO ZA PROJEKTIRANJE Maribor:

Zaradi majhnosti kolektiva so o osnutku zakona razpravljali na zboru delovne skupnosti, na

ŽELEZOKRIVNICA Ljubljana

Razpravo so vodili udeleženci seminarja v Portorožu. Za razpravo med delavci so imeli dva zbora:

v Ljubljani	28. 6. 1976 (prisotnih 67)
v Krškem	29. 6. 1976 (prisotnih 40)

Pred tem je o osnutku razpravljala strokovni kolegij.

Največ razprav je bilo o problematiki dohodkovnih odnosov med TOZD v okviru DO, posebno še v primeru, ko se na izdelke neke TOZD določajo interne cene.

TOZD Železokrivnica je začela akcijo za sklenitev samoupravnega sporazuma o združevanju

v skupnost s TOZD gradbene enote, ki imajo skupne interese pri nastopanju na tržišču. V ta namen so bila že združena v letu 1976 sredstva za investicijo v modernizacijo naše TOZD. Ravno ta združena sredstva pogojujejo, da v duhu osnutka zakona o združenem delu uredimo medsebojne dohodkovne odnose. Pri izdelavi osnutka tega samoupravnega sporazuma pa smo naleteli na določene težave glede:

- vračanja združenih sredstev
- udeležbe podpisnic samoupravnega sporazuma na ustvarjenem dohodku iz skupne naložbe.

Vendar upamo, da bomo ta merila sporazumno uskladili in sprejeli.

Razprava o osnutku zakona o združenem delu še ni zaključena, zato še niso jasna vsa stališča.

KOVINSKI OBRATI Ljubljana

Pred obravnavo na zboru delovne skupnosti, ki je bil 2. 7. 1976 (148 prisotnih) so o tem že razpravljale vse družbenopolitične organizacije in po skupinah v sami proizvodnji. Javna razprava je bila dolga ravno zato, da bi potem na zboru delavcev obravnavali vse tiste pripombe, ki so bile zabeležene v predhodnih razpravah. Zaradi boljših učinkov bo vsekakor potrebno uvajati načine udeležbe drugih TOZD s sredstvi in delom pri ustvarjanju skupnega dohodka in na tej podlagi uveljaviti načelo udeležbe o rezultatih skupnega poslovanja oz. pri doseganju dohodka z združenimi sredstvi drugih TOZD ali drugih samoupravnih organizacij. Zlasti je to nujno pri takih naročilih, ko TOZD KO Ljubljana vstopa kot kooperant z drugimi TOZD. Pri tem bo potrebno nujno upoštevati trajnejše odnose in določati medsebojne odvisnosti v obliki internih cen, upoštevajoč pri tem gibanje cen in druge pogoje na trgu. Lahko bi povezovali z medsebojnimi dogovori tiste odnose, ki nastajajo pri graditvi objekta v posameznih fazah do končnega izdelka oz. predaje objekta naročniku. Tako bi se uveljavili principi reprodukcijskega povezovanja in vzpostavitev takšnih odnosov, ki so skladni z načeli zakona o združenem delu in ustave v zvezi z združevanjem dela in sredstev.

OBRAT GRADBENIH POLIZDELKOV Ljubljana

Člani odbora za izvedbo razprave o osnutku zakona o združenem delu so bili udeleženci uvodnega seminarja v Portorožu.

IO OOS in člani odbora so organizirali razpravo o osnutku zakona o združenem delu v naši TOZD.

Predhodna obravnava se je vršila na sestanku IO OOS. Delegati IO OOS so bili seznanjeni z os-

nutkom zakona, tako da bi lahko že sami delno vodili debato po organizacijskih enotah pred zborom delovnih ljudi.

Na samem zboru 17. 6. 1976 (prisotnih 191 delavcev), pripomb na osnutek zakona o združenem delu ni bilo, je pa sklenjeno, da se posamezna poglavja ponovno prediskutirajo po organizacijskih enotah.

V razpravi o osnutku zakona je bila podana vsebina osnutka v primerjavi s stanjem, ki je v TOZD OGP. Tako so se lažje ugotavljale kakovosti, katere osnutek zakona o združenem delu prinaša.

Na zboru kakor tudi na sestanku političnega aktiva je bilo ugotovljeno, da smo že v precejšnji meri organizirani v skladu z osnutkom zakona o združenem delu.

GRADBENA ENOTA Ljubljana:

Pred zbori so osnutek zakona obravnavale družbenopolitične organizacije in samoupravni organi. Z delavci so osnutek zakona obravnavali na teh zborih:

za ljubljanska gradbišča	16. 6. 1976
v Krškem	17. 6. 1976
za gradbišča IPLAS in Bernardin	18. 6. 1976

Skupno je na zborih bilo prisotnih 497 delavcev.

Podali so pripombe na 95. in 108. člen, ki preveč posegata v samoupravne pravice v zvezi z delom dohodka, ki je rezultat izjemnih ugodnosti. V zvezi s 173. členom menijo, da bo v praksi težko zagotoviti izvolitev tistih članov disciplinske komisije, katere bo predlagal zbor združenega dela občine.

Drugih predlogov in vprašanj ni bilo.

BIRO ZA PROJEKTIRANJE Ljubljana

Z vsebino zakona so se seznanili na zboru 31. 8. 1976, ko je bilo prisotnih 33 zaposlenih. Kot razlog za pozno razpravo navajajo močno zasedenost vseh zaposlenih v času pred dopusti predvsem članov posebne komisije za vodenje razprave. Temeljitejšo razpravo o osnutku zakona skupno z analizo samoupravnih razmer v svoji temeljni organizaciji nameravajo izvesti v septembru.

GRADBENA ENOTA Ravne:

Razpravo o osnutku zakona so imeli na treh zborih:

gradbišče Javornik	17. 6. 1976	105 prisotnih
v Ravnah na gradbišču	15. 6. 1976	125 prisotnih
in upravi		

Pred tem so o osnutku zakona razpravljali na sestanku družbenopolitičnih organizacij in samoupravnih organih. Razpravo so vodili udeleženci seminarja v Portorožu. Največ poudarka so dajali družbenoekonomskim odnosom,

gradbišče Vulkmerjeva
uprava, pomožne dejavnosti
in manjša gradbišča

Na zborih so bila posebej poudarjena naslednja vprašanja:

- ugotavljanja in delitev dohodka
- pristojnosti oz. funkcije posameznih organov DO
- posebno široka razprava je potekala o delu delavske kontrole.

Z ozirom na široko razpravo o osnutku zakona ne nameravajo več razpravljati.

GRADBENA ENOTA Celje:

Uvodna razprava je potekala na skupnem sestanku članov IO OOS in OOZK, mladine, samoupravnih organov, delegatov SIS, vodilnih delavcev in vodij strokovnih služb ter komisije za proizvodnjo in delitev dohodka.

Za širšo razpravo so imeli dva zbora:

Celja	28. 6. 1976	232 prisotnih
Šaleška dolina	28. 6. 1976	294 prisotnih

Poseben poudarek so dajali vprašanjem v zvezi s poslovanjem z izgubo oz. s tem v zvezi z zmanjšanjem obsega del zaradi višje sile in pre-

Portorož in Bernardin
Črni Kal
uprava in gradbišče v
Kopru

30. 6. 1976	26 prisotnih
30. 6. 1976	18 prisotnih
1. 7. 1976	104 prisotni

Posebnih vprašanj ni bilo. O osnutku bodo po potrebi še razpravljali.

LESNO INDUSTRIJSKI OBRAT Škofja Loka:

Predhodna razprava je bila na sindikatu in delavskem svetu TOZD. Na zboru so osnutek zakona obravnavali 14. 6. 1976 — prisotnih 114 delavcev.

Največ poudarka so dali medsebojnim razmerjem, samoupravni organiziranosti, družbenoekonomskim odnosom in vlogi sindikata.

STROJNO PROMETNI OBRAT Ljubljana:

Izvršni odbor sindikata je imenoval poseben odbor za vodenje razprave o osnutku zakona. Uvodna razprava je potekala v družbenopolitičnih organizacijah. Posebej so organizirali dva zbora:

v Ljubljani	3. 7. 1976
v Mariboru	5. 7. 1976

GRADNJE Ptuj:

Zakon o združenem delu so obravnavali na strokovnih sestankih in zbori delavcev:

2. 7. 1976	97 prisotnih
2. 7. 1976	71 prisotnih

nehanja delovnega razmerja in vprašanjem v zvezi z zaščito in odgovornostjo delavcev, upravljanja v TOZD, delegatskih odnosov ter pomen in vloga sindikata v združenem delu.

GRADBENA ENOTA Jesenice:

Pred zbori je bila razprava na IO OOS. Izvedli so tri zборе:

Jesenice	26. 5. 1976	58 prisotnih
Kranj	27. 5. 1976	161 prisotnih
Anhovo	2. 6. 1976	165 prisotnih

Razprava je zajela predvsem dohodkovna vprašanja.

Povzetek iz razprav na zbori bo obravnaval v zaključni fazi DS TOZD.

GRADBENA ENOTA Koper:

Uvod v zборе, na katerem so obravnavali osnutek zakona o združenem delu, je bil seminar v Portorožu. Imeli so štiri zборе:

Delavci na gradbiščih (Krško, Anhovo, Formin in dr.) so se vključevali v razprave tam. Skupno je v različnih oblikah v razpravi sodelovalo 174 delavcev. K osnutku zakona niso imeli posebnih pripomb in predlogov.

GRADBENA ENOTA Ljubljana-okolica:

Odbor za razpravo osnutka zakona, imenovan na seji IO sindikata, je organiziral razprave v času od 19. 6. do 26. 6. 1976. Pred tem so o osnutku zakona razpravljali na sestankih družbenopolitičnih organizacij. Predstavniki TOZD so se tudi udeležili seminarja v Portorožu.

Bistvenih pripomb v razpravi ni bilo, menijo pa, da se bodo vprašanja pojavila verjetno v razpravah po manjših delovnih grupah, zato bo odbor v septembru izvedel še enkrat razpravo po gradbiščih.

V naši delovni skupnosti je razprava o osnutku zakona o združenem delu potekala po stopnjah in sicer je osnutek zakona o združenem delu najprej obravnavala delovna skupina (predavatelji), ki je bila zadolžena za vodenje razprave osnutka zakona o združenem delu. Le-ti so ga nato posredovali oz. tolmačili na posebnem seminarju družbenopolitičnih funkcionarjem in sindikalnim poverjenikom, ki so organizirali razprave po sindikalnih skupinah. Nato so bile organizirane razprave po službah in končno na skupnem sestanku vseh članov delovne skupnosti skupne službe.

Tako je ugotoviti, da je razprava resnično zajela vse člane delovne skupnosti skupne službe. Posebni predlogi se na teh razpravah niso izkristalizirali, saj je bilo ugotovljeno, da je samoupravna organiziranost v delovni skupnosti skupne službe v skladu z osnutkom Zakona o združenem delu že od podpisa samoupravnega sporazuma o združitvi temeljnih organizacij združenega dela v delovno organizacijo GIP Gradis, tj. od maja 1973.

Razprava je pokazala le na nekaj pomanjklivosti o uresničevanju samoupravljanja, ki je sicer že obravnavano v naših samoupravnih aktih, zadevajo pa vlogo skupnih služb v združeni organizaciji združenega dela in delovno skupnost skupne službe.

Poglobiti bo potrebno delo delegatov, ki se čisto vedejo kot poslanci in nimajo dovolj povezave z »bazo«.

Praktično edina nejasna klavzula v osnutku zakona o združenem delu je vodja delovne skupnosti skupne službe, katero bo potrebno podrobneje obrazložiti.

Tudi direktorji — komunisti dopolnili razpravo

O organiziranosti Gradisa v smislu osnutka zakona o združenem delu je bilo govora tudi na posvetu direktorjev, članov Zveze komunistov, ki je bil 22. 6. 1976 v Celju. Nakazana so bila naslednja vprašanja:

- ali je formiranje TOZD v Gradisu v skladu z zakonom (ali so enote in obrati TOZD ali DO); kolikor so TOZD, je vprašanje velikosti le-teh; ali je SPO TOZD ali skupnost temeljnih organizacij s pridobivanjem dohodka z deležem v skupno ustvarjenem dohodku?

- kako določiti v gradbišču del dohodka, ki je rezultat izjemnih ugodnosti in ki bi se uporabljal za razvoj materialne osnove združenega dela v občini in republiki? Ali ne bi bilo enostavneje zajeti ta del dohodka s progresno obdavčitvijo dohodka TOZD?

- ali je umestno formirati skupne službe delno kot delovne skupnosti, delno kot TOZD;

- ustanoviti eno ali več skupnosti v okviru organizacije (skupne službe in Uprava delavskih domov v Ljubljani);

- ali se odločiti za individualni ali kolektivni poslovodni organ v TOZD in DO;

- ali bi predvideli delovno mesto direktorja delovne skupnosti;

- kako organizirati knjigovodstvo, ki naj bo praviloma v skupnih službah;

- ali ustanoviti skupne disciplinske službe po bazenih za več TOZD;

- akt, o katerem odločajo delavci z osebnim izjavljanjem, oblikuje DS TOZD;

- ali morajo sejam delavskega sveta podjetja obvezno predhoditi seje DS TOZD, kjer se zavzemajo stališča do posameznih vprašanj, ki jih bo obravnaval DSP.

Organiziranost Gradisa v pogojih novega zakona naj se ponovno obravnava na naslednjem posvetu direktorjev, članov ZK, ki naj se predvidoma skliče jeseni t. l., ko bodo že izvršene razprave na zborih delavcev in znana stališča.

Delo v poglabljanju samoupravne organiziranosti se nadaljuje

Iz tega prikaza je razvidno, da so v razpravah največ poudarka dajali družbenoekonomskim odnosom, delovnim razmerjem, uresničevanju samoupravljanja in delegatskim odnosom.

V temeljnih organizacijah so različno opravili analize samoupravnih razmer v svojih sredinah. Nekateri so bile dokaj poglobljen prikaz stanja v TOZD in delovni organizaciji, vendar brez konkretnih pogledov na nove rešitve v luči osnutka zakona, druge pa so odraz zgolj formalnega pristopa k pripravi analiz. Ob takšnem soočanju s konkretnim položajem v TOZD in DO je seveda težko ugotavljati slabosti sedanje organiziranosti in odnosov ter težko nakazati nove rešitve. Mnogo slabše je seveda tam, kjer analiz sploh ni bilo ali niso bile izdelane v pisni obliki.

Ob vsebinski oceni razprave je treba predvsem ugotoviti, da je konkretnih pripomb in predlogov zelo malo. To kaže, da so se v temeljnih organizacijah omejevali zgolj na razlago vsebine, manj pa je bilo prizadevanj, da se ob temeljiti analizi lastnih razmer ugotovijo slabosti in na tej osnovi podajo smeri nadaljnega razvoja samoupravnih in družbenoekonomskih odnosov v temeljnih organizacijah, v delovni organizaciji in širših samoupravnih skupnostih.

Ocenjujemo, da smo v Gradisu, predvsem po sprejetju ustave, dosegli pomembne uspehe pri utrjevanju samoupravnega položaja delavcev pri njihovem organiziranju v temeljne organizacije, samoupravnem urejanju odnosov znotraj TOZD in delovni organizaciji kot celoti. Menimo, da smo z razpravo dosegli dvoje:

- ugotovili smo pravilnost dosedanjega dela in delno tudi nakazali smeri naše nadaljnje aktivnosti pri jačanju samoupravne zgradbe naše delovne organizacije.

Tega, da v razpravi ni bila nakazana obilica odprtih vprašanj, ne ocenjujemo kot posledico slabega pristopa k razpravi o osnutku zakona o združenem delu, temveč bolj kot rezultat naše dosežane aktivnosti v uresničevanju ustavne vsebine samoupravnih in družbenoekonomskih odnosov v naši delovni organizaciji.

